

STANOWISKO RADY OCHRONY PRACY

w sprawie wyników działalności kontrolnej Państwowej Inspekcji Pracy, związanej z realizacją obowiązków wynikających z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych w 2008 roku.

Na posiedzeniu w dniu 19 stycznia 2010 r. Rada Ochrony Pracy wysłuchała informacji na temat wyników działalności kontrolnej Państwowej Inspekcji Pracy związanej z realizacją obowiązków wynikających z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych w 2008 roku.

Przedstawiony materiał obejmuje wnioski z przeprowadzonych w 2008 roku przez inspektorów pracy 4420 kontroli w 3767 zakładach pracy. Sprawdzano warunki pracy 70675 osób niepełnosprawnych, z których 37255 posiadało lekki stopień niepełnosprawności. Kontrole zostały przeprowadzone w zakładach pracy o różnym stopniu zaangażowania w zatrudnienie osób niepełnosprawnych (posiadających status zakładów pracy chronionej lub zakładów aktywności zawodowej oraz zakłady działające na otwartym rynku pracy). Część kontroli związana była ze skargami osób niepełnosprawnych skierowanymi do okręgowych inspektoratów pracy.

Kontrole w zakładach pracy chronionej oraz w zakładach aktywności zawodowej miały na celu określenie czy obiekty/pomieszczenia spełniają przepisy i zasady bezpieczeństwa i higieny pracy. W zakładach pracy zatrudniających osoby niepełnosprawne głównym przedmiotem kontroli było przystosowanie stanowisk do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz warunki ich pracy.

W ramach kontroli związanych z realizacją "Harmonogramu działania Państwowej Inspekcji Pracy na rok 2008" stwierdzono szereg nieprawidłowości w zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (pomieszczenia oraz stanowiska pracy nie były przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych, zatrudniano osoby niepełnosprawne posiadające przeciwwskazania do zatrudnienia na danym stanowisku), 162 pracodawców zatrudniało pracowników niepełnosprawnych w przekraczającym obowiązujący wymiar czasie pracy (79 w porze nocnej, 129 w godzinach nadliczbowych bez zgody lekarza).

Najwięcej nieprawidłowości stwierdzono w zakładach pracy chronionej (w szczególności u pracodawców ubiegających się o ten status po raz pierwszy). Dotyczyły one:

- niewłaściwej eksploatacji instalacji i urządzeń elektrycznych oraz maszyn i urządzeń technicznych
- oraz braku przystosowania obiektów lub pomieszczeń do potrzeb wynikających z dysfunkcji osób niepełnosprawnych

Liczba zakładów pracy chronionej w latach 2004-2008 zmalała o 21%. Przyczyna rezygnacji pracodawców z tego statusu uzasadniana jest względami ekonomicznymi, nadmiernymi obowiązkami nałożonymi prawem, częstszymi kontrolami różnych organów. W opinii pracodawców poniesionych kosztów nie rekompensują dotacje oraz ulgi przysługujące zakładom pracy chronionej ze strony państwa. Jednak jak wynika z kontroli Państwowej Inspekcji Pracy, 30% stwierdzonych nieprawidłowości została usunięta praktycznie bezinterwencyjnie już w trakcie przeprowadzania kontroli.

Pozytywnie należy ocenić systematyczny wzrost liczby pracodawców przystosowujących miejsca pracy do potrzeb osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy. W roku 2008 takich stanowisk było prawie 2 razy więcej niż w roku 2007. Pracodawcy posiadają coraz większą świadomość korzyści jakie płyną z zatrudniania osób niepełnosprawnych, w tym ekonomicznych (zwolnienie z obowiązku płacenia na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz obniżenie kosztów pracy). Nastąpił także wzrost zatrudnienia na otwartym rynku pracy nie tylko osób o lekkim upośledzeniu umysłowym (60%) ale także osób z umiarkowanym oraz znacznym stopniem niepełnosprawności.

Natomiast pracodawcy wciąż niechętnie ponoszą koszty dostosowywania stanowisk pracy dla osób z niepełnosprawnością kończyn dolnych. Nie posiadają oni także dostatecznej wiedzy o podstawowych wymaganiach jakie powinien posiadać zakład pracy zatrudniający osoby niepełnosprawne. W wyniku środków prawnych zastosowanych przez inspektorów pracy doprowadzono do likwidacji szeregu zagrożeń oraz nieprawidłowości w szczególności w zakładach pracy chronionej.

Biorąc powyższe pod uwagę, Rada Ochrony Pracy uważa za konieczne prowadzenie skuteczniejszych działań informacyjnych dla pracodawców na temat wymagań jakie powinien spełniać obiekt oraz stanowisko pracy przystosowane do osób niepełnosprawnych oraz egzekwowanie ich spełnienia.

W szczególności Rada podkreśla konieczność działań w następującym zakresie:

- prowadzenia poradnictwa dla pracodawców wyrażających chęć zatrudnienia osób niepełnosprawnych
- sprawowania kontroli nad spełnieniem wymagań bezpieczeństwa i higieny pracy na stanowiskach dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych w ramach środków pozyskanych z PFRON
- monitorowania warunków pracy osób niepełnosprawnych, w tym stanu bezpieczeństwa i higieny pracy dotyczących obiektów, pomieszczeń oraz stanowisk pracy
- monitorowania zakresu dostosowywania stanowisk i organizacji pracy do potrzeb osób niepełnosprawnych ze szczególnym uwzględnieniem likwidacji barier architektonicznych
- opracowania wytycznych do projektowania obiektów, pomieszczeń oraz przystosowania stanowisk pracy do potrzeby osób niepełnosprawnych.

PRZEWODNICZĄCA
Rady Ochrony Pracy

Poseł Izabela Katarzyna Mrzygłocka

Warszawa, 16 lutego 2010 r.